

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету



Ю.О. Каганов
2025 р.

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедри конституційного та
адміністративного права Запорізького національного університету
від 27.11.2025 № 9

Присутні: д.ю.н., професор, в.о. декана юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломєць, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Н.В. Верлос, к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.В. Омелянчик, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.М. Кушнір, доктор філософії у галузі права (PhD), доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету М.В. Титаренко, здобувач кафедри конституційного та адміністративного права Ю.В. Галаєвський.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету В.К. Колпаков;

Секретар: доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Д.С. Євтушенко.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувач Галаєвський Ю.В. про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувач стисло представив основні наукові положення та теоретичні висновки, що стосуються дослідження правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні. У подальшому доповідач акцентував увагу присутніх на отриманих ним результатах змісту запровадження модельних судів як напряму модернізації судової системи під час воєнного стану, а також основних висновках щодо генези, сучасного стану та тенденцій законодавчого регулювання й доктринальних підходів у досліджуваній сфері.

Продовжуючи виступ, здобувач зосередив увагу на результатах дослідження, присвяченого правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні, а також на розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо його вдосконалення.

На завершення було запропоновано окреслити основні напрями вдосконалення правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні, так і перспектив повоєнного відновлення. Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників фахового семінару.

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: Які європейські стандарти організації роботи судових систем як вектор організації роботи судів в загальних умовах та умовах воєнного стану?

Галаєвський Ю.В., здобувач: Дякую за запитання. У роботі встановлено, що правовою основою для застосування Угоди про асоціацію формує стаття 9 Конституції України, де визначено, що: «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України». З'ясовано, що задля забезпечення роботи суддів в умовах воєнного стану на виконання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС було вжито такі заходи: проведено відбір на вакантні посади членів ВРП; започаткування роботи служби дисциплінарних інспекторів у ВРП; започаткування розгляду ВРП дисциплінарних скарг на суддів; завершення чергового етапу кваліфікаційного оцінювання суддів; призначення Президентом України 367 кандидатів на відповідні посади в судах; обрання нового складу Громадської ради міжнародних експертів для проведення конкурсів на посаду судді; оголошення добору кандидатів на посаду судді місцевого суду з урахуванням 1 800 прогнозованих вакантних посад суддів у місцевих судах; продовження конкурсу на зайняття 25 вакантних посад суддів у Вищому антикорупційному суді. Визначено, що згідно із рекомендаціями Комітету Міністрів Ради Європи (далі - КМРЕ) державам-членам організація діяльності суду в умовах воєнного стану та в умовах звичайних адміністративно-правових режимів, має базуватися на дотриманні таких стандартів, як: гарантування відкритості і прозорості роботи судової влади в усіх її відносинах з виконавчою та законодавчою гілками влади з метою посилення довіри громадськості до судової влади і ширшого визнання значення її незалежності та неупередженості; врахування гендерного аспекту в усіх

реформах, спрямованих на посилення незалежності та неупередженості судової влади, у тому числі дотримання принципу гендерної рівності в суддівському корпусі; забезпечення незалежної та ефективної роботи судових рад, якщо вони існують, зокрема шляхом вжиття заходів, спрямованих на деполітизацію процесу обрання чи призначення суддів; включення заходів з посилення незалежності та неупередженості судової влади до ширшої стратегії стосовно покращення доступу всіх до правосуддя; забезпечення повсякденного управління судами в ефективний і обґрунтований спосіб на основі правових норм і без неналежного втручання з боку виконавчої та законодавчої гілок влади. Дякую.

Верлос Н.В., д.ю.н., професор: На Вашу думку, які основоположні теоретико-правові засади роботи судів в Україні?

Галаєвський Ю.В., здобувач: Дякую за запитання. У роботі обґрунтовано основоположні теоретико-правові засади роботи судів в Україні в умовах воєнного стану. У межах дослідження зовнішніх аспектів організації роботи судів використано комплексний інституційно-правовий підхід, який дозволив розкрити систему суб'єктів, відповідальних за організаційне забезпечення функціонування судової влади, та визначити їхню реальну роль у підтриманні спроможності судів виконувати конституційні завдання. На основі аналізу Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Закону України «Про Вищу раду правосуддя» та підзаконних актів здійснено класифікацію суб'єктів організаційного забезпечення діяльності судів на дві групи – тих, що відповідають за зовнішню організацію роботи судів, та тих, що забезпечують внутрішню організацію. Детально описано першу групу суб'єктів, до якої віднесено Президента України, Вищу раду правосуддя, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, Державну судову адміністрацію України, Раду суддів України, з'їзд суддів України та Національну школу суддів України. Використано емпіричний матеріал (офіційні звіти, статистичні показники ВРП, рішення РСУ та з'їздів суддів), що дозволило не лише відтворити формально-правову модель розподілу повноважень, а й оцінити фактичну участь зазначених органів у забезпеченні належної організації роботи судів, особливо в умовах воєнного стану. Здійснено аналіз кадрових, фінансових, матеріально-технічних та управлінсько-координаційних функцій кожного із суб'єктів, що дало змогу показати як позитивні аспекти їх діяльності, так і структурні дисфункції системи. Описано, зокрема, що Вища рада правосуддя відіграє ключову роль у формуванні суддівського корпусу, дисциплінарній практиці, участі у бюджетному процесі та затвердженні нормативів забезпечення судів, однак концентрація в її руках надто широкого блоку організаційно-фінансових повноважень лише частково узгоджується з конституційно визначеною місією цього органу як гаранта незалежності судової влади. Здійснено детальний аналіз наслідків тривалої бездіяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у 2019–2023 роках для організації роботи судів: виникнення кадрового голоду, різке зростання навантаження на суддів, збільшення строків розгляду справ, що в комплексі негативно вплинуло

на доступ до правосуддя та відчутно підірвало спроможність судової системи реагувати на виклики воєнного часу. Використано фактичні дані щодо відновлення конкурсних процедур і призначення значної кількості суддів у 2023–2024 роках, що дозволило показати, як відновлення діяльності ВКС поступово відбивається на стабілізації організації роботи судів. Окремо описано роль Ради суддів України та з'їзду суддів України як інструментів суддівського самоврядування, які виконують також важливі контрольні та представницькі функції у сфері організаційного забезпечення. У дослідженні використано рішення РСУ, ухвалені після запровадження воєнного стану, які стосуються сталого функціонування судової влади, роботи судів в умовах воєнного стану, електронного судочинства, фінансового забезпечення, організації ефективного судочинства та роботи з вразливими категоріями учасників процесу. На цій основі здійснено висновок, що РСУ стала важливим нормотворчим та координаційним майданчиком, здатним оперативно реагувати на нові організаційні виклики. Водночас описано ситуації, коли рішення з'їздів суддів України та РСУ фактично ігнорувалися Верховною Радою України та органами виконавчої влади, що засвідчує обмеженість впливу суддівського самоврядування на зовнішні умови функціонування судів. Дякую.

Омельянчик С.В., к.ю.н., доцент: Як Ви вважаєте, які існують інституційні зміни в організації роботи судів після запровадження воєнного стану у 2022 році?

Галаєвський Ю.В., здобувач: Дякую за запитання. У роботі здійснено комплексний аналіз трансформації організації роботи судів після запровадження воєнного стану 24 лютого 2022 р., що дало змогу виявити як сильні, так і вразливі сторони інституційної спроможності судової влади. Використано поєднання нормативно-правового, організаційного та емпіричного матеріалу (законодавство, акти органів суддівського врядування, статистичні дані, свідчення представників судової системи), що дозволило не обмежуватися суто формальною характеристикою правового режиму, а простежити реальний механізм пристосування судів до умов повномасштабної війни. Описано первинний нормативний базис функціонування судів в умовах воєнного стану, у якому ключовими стали норми Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Підкреслено, що законодавець свідомо виходив із презумпції безперервності здійснення правосуддя: заборона ліквідації чи зупинення повноважень судів, створення надзвичайних судів, скорочення чи прискорення форм судочинства. Водночас уже перші тижні війни продемонстрували, що формальної заборони припиняти діяльність судів недостатньо без наявності детально розроблених механізмів реагування на реальні воєнні загрози. Здійснено оцінку різного рівня готовності судів до функціонування в екстремальних умовах. Проаналізований досвід судів, розташованих у районах активних бойових дій та тимчасової окупації, засвідчив відсутність уніфікованих, завчасно напрацьованих процедур евакуації працівників, збереження судових справ, захисту матеріальних та інформаційних ресурсів. Значною мірою рівень реагування залежав від

ініціативності керівництва конкретного суду, його здатності оперативно організувати роботу колективу та приймати кризові управлінські рішення, що свідчить про фрагментарність докризової підготовки судової системи до функціонування в умовах збройного конфлікту. Водночас використано й проаналізовано приклади системних рішень, ухвалених на загальнодержавному рівні, які дозволили стабілізувати роботу судової системи вже протягом перших тижнів війни. Насамперед ідеться про законодавче врегулювання механізму зміни територіальної підсудності у разі неможливості здійснення правосуддя конкретним судом та реалізацію цього механізму шляхом численних розпоряджень Голови Верховного Суду. Зазначені рішення дали змогу зберегти безперервність розгляду справ, юрисдикційний зв'язок громадян із судовою владою, а також мінімізувати правову невизначеність на окупованих та прифронтових територіях. Окремо описано роль Ради суддів України, ДСА України та Верховного Суду в оперативному нормативному та організаційному супроводі діяльності судів. Рекомендації РСУ, розпорядження Голови Верховного Суду щодо дій судів у разі загрози захоплення, ухвалення рішень про зміну територіальної підсудності, організація евакуаційних та безпекових заходів фактично компенсували первинний дефіцит спеціального законодавчого регулювання та створили базову «дорожню карту» поведінки судів у кризовій ситуації. Разом із тим дисертаційний аналіз показує, що значна частина цих актів має реактивний характер і була ухвалена вже після виникнення найгостріших загроз, що об'єктивно знижувало їх превентивний потенціал. Суттєва увага приділена дослідженню впливу війни на цифровізацію судочинства та використання електронних засобів комунікації. Показано, що потреба забезпечити доступ до правосуддя для мільйонів внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, населення прифронтових регіонів стала потужним каталізатором розвитку інституту відеоконференцзв'язку, системи «Електронний суд», використання офіційних електронних адрес судів. Разом із тим виявлено серйозні інфраструктурні та технічні проблеми – від недостатньої кількості надійних каналів зв'язку до невідповідності окремих інформаційних систем вимогам захисту інформації, що істотно обмежувало можливості повноцінного дистанційного судочинства. Здійснено критичну оцінку практичного застосування рекомендацій щодо відкладення розгляду справ, окрім невідкладних, у перші місяці воєнного стану. Показано, що формулювання таких рекомендацій у загальному вигляді об'єктивно створило поле для зловживань як із боку окремих учасників процесу (заяви про відкладення до завершення війни), так і з боку окремих суддів (фактичне зведення розгляду до мінімального переліку «невідкладних» справ у безпечних регіонах), що виявило потребу у більш диференційованому, нормативно визначеному підході до категоризації справ, які підлягають першочерговому розгляду, а також до регламентації дистанційних форм участі сторін. Дякую.

Курінний Є.В., д.ю.н., професор: Які проблеми безпекового виміру організації роботи судів в умовах воєнного стану?

Галасівський Ю.В., здобувач: Дякую за запитання. У ході наукового дослідження особливу увагу приділено ролі Служби судової охорони як ключового інституту забезпечення судової безпеки в умовах війни. На підставі офіційних статистичних даних здійснено аналіз охоплення судів охороною, матеріально-технічного забезпечення підрозділів, кількості усунених правопорушень, вилучених заборонених предметів, застосованих спеціальних заходів безпеки щодо суддів та працівників апарату судів. Вказано на позитивну динаміку сприйняття діяльності Служби судової охорони суспільством, а також на високу оцінку цієї діяльності з боку GRECO, що свідчить про поступове наближення українських практик до європейських стандартів. Водночас результати аналізу засвідчили наявність системних проблем: недоукомплектованість особового складу Служби судової охорони, неповне технічне оснащення будівель судів, нерівномірність безпекового забезпечення різних регіонів, обмеженість фінансових ресурсів. Окремо описано кіберзагрози, спрямовані на ЄСІКС та інші інформаційні ресурси судової влади, їх масштаб та форми (DDoS-атаки, спроби знищення даних, фішинг тощо), а також заходи ДСА щодо резервного копіювання даних, переміщення центрів обробки, організації віддаленого доступу та відбиття кібератак. Здійснено висновок, що судова безпека в умовах воєнного стану має розглядатися як інтегрована система організаційних, правових, технічних та кадрових заходів, спрямованих на захист суддів, працівників судів, учасників процесу, приміщень і інформаційних ресурсів, а також на забезпечення безперервності відправлення правосуддя. Використано результати аналізу для обґрунтування необхідності подальшого посилення кадрового та фінансового забезпечення Служби судової охорони, розбудови системи управління ризиками в судах, поглиблення цифровізації судочинства як інструменту зниження фізичних ризиків, удосконалення системи обліку та аналізу інцидентів безпеки. Таким чином, безпековий вимір організації роботи судів постає не периферійним, а центральним елементом гарантування права на справедливий суд в умовах збройної агресії. Дякую.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувачки д.ю.н., професор Коломоєць Т.О., а також д.ю.н., професор Колпаков В.К., д.ю.н., професор Курінний Є.В., доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач Євтушенко Д.С., к.ю.н., доцент Омелянчик С.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, професора Коломоєць Т.О.**, з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувачки Коломоєць Т.О. вказала на те, що здобувач повною мірою опанував освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи здобувача виконувалась вчасно та із досягненням високих

результатів вивчення навчальних дисциплін, із активною участю здобувача у внутрішній академічній мобільності, одержання знань у неформальній освіті, із поєднанням навчання в аспірантурі. Як наслідок, Галаєвський Ю.В. здобув теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових, новачійних ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, достатньою мірою оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, що підтверджується проведенням нею власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Неухильно дотримуючись високих стандартів академічної та професійної доброчесності, здобувачем опрацьовано значну кількість наукових, нормативно-правових та інших джерел, які стосуються теми дисертаційного дослідження.

Науковий керівник особливо відзначила наполегливість здобувача, його активність та цілеспрямованість. Здобувач яскраво та послідовно демонстрував прагнення до вироблення орієнтованих на практичне застосування в умовах сучасних реалій теоретичних концепцій та прикладних законодавчих рішень, підкріплених належним науковим обґрунтуванням. Зміст дисертації відображає здійснення здобувачем критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. У процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи, дослухаючись до загальних настанов наукового керівника, здобувач виявив високий ступінь самостійності під час започаткування, планування, реалізації та коригування процесу наукового дослідження. Активним було залучення здобувача до виконання науково-дослідних завдань у рамках планів діяльності Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем службового права НАПрН України, яка функціонує на базі Запорізького національного університету, до виконання комплексних наукових досліджень, які виконуються на кафедрі конституційного та адміністративного права, а саме: «Організаційно-правові механізми забезпечення відбудови повоєнної України в умовах інтеграції до Європейського Союзу» (номер державної реєстрації: 0123U001864). Результати дисертаційного дослідження здобувача впроваджено в освітній процес, використовуються у науково-дослідній діяльності юридичного факультету Запорізького національного університету при підготовці та проведенні аудиторних занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Особливе адміністративне право (публічне адміністрування в деяких сферах)», «Адміністративне процесуальне право», «Міжнародно-правові та європейсько-правові стандарти публічного адміністрування», «Адміністративно-процедурне право» для здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, при організації, проведенні наукових, науково-практичних заходів, при підготовці тез, статей, виконанні наукових робіт на держбюджетній основі (акт впровадження Запорізького національного університету від 20.10.2025 року).

За результатом виконання дисертаційної роботи є всі підстави вважати, що наукова робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних наукових досліджень, яке присвячено правовим аспектам

організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні. У роботі наведено положення, висновки та рекомендації, що характеризуються науковою новизною.

Зважаючи на вищевикладене, науковий керівник здобувача д.ю.н., професор Коломоець Т.О. вважає, що наукова кваліфікація Галаєвського Ю.В. відповідає вимогам, що пред'являються до здобувача ступеня доктора філософії, а дисертація «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект» може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою.

Долучившись до обговорення основних наукових результатів дисертації, доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач Євтушенко Д.С. відзначила, що здобувачці вдалося всебічно проаналізувати правові аспекти організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні, окреслити історичну генезу та сучасні тенденції розвитку цього інституту, а також системно визначити ключові проблеми та недоліки наявного законодавства. Вона підкреслила, що робота має практичне значення, оскільки запропоновані науково обґрунтовані рекомендації сприяють удосконаленню організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні. Також Євтушенко Д.С. відзначила високий рівень теоретичної опрацювання теми, системність підходу здобувача до аналізу адміністративно-правових норм, правовідносин та актів реалізації прав, а також вдало сформульовану мету та завдання дослідження, що забезпечує логічну послідовність викладу матеріалу та надає роботі цілісного наукового характеру.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Колпаков В.К. зазначив, що дисертаційна робота Галаєвського Ю.В. характеризується класичним академічним підходом до розгляду питань, винесених в якості розділів та підрозділів дисертації. Автор не просто погоджується із певними позиціями, вона коректно полемізує, коректно критикує, наводить власні аргументи на підтвердження чи спростування тієї чи іншої позиції. Імпонує підхід здобувача, яка прагне не лише окреслити існуючі проблеми організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні, а й запропонувати конкретні шляхи їх подолання. Зокрема, визначено, що інститут модельних судів в умовах воєнного стану трансформується з локального експериментального інструмента в стратегічний механізм модернізації всієї судової системи України. Встановлено, що модельні суди забезпечують апробацію та відпрацювання інноваційних організаційних, технологічних і сервісних рішень, які потім можуть бути масштабовані на інші суди, створюючи своєрідний «мультиплікативний ефект» реформ.

Позитивними характеристиками наукового дослідження здобувача, що дістали схвальний відгук д.ю.н., доцента, професора кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету

Курінного Є.В., є належним чином здійснена структурованість дисертації, яка забезпечує послідовне та ґрунтовне дослідження організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні.

До позитивних аспектів дослідження висновок, є відновлення військової юрисдикції в Україні в умовах воєнного стану не є факультативною або суто політичною ініціативою, а становить об'єктивно обумовлену конституційними засадами оборони держави, міжнародними стандартами у сфері прав людини та реальними потребами функціонування сектору безпеки і оборони вимогу. Визначено, що ліквідація військових судів у 2010 році було передчасним кроком, що не відповідає сучасним викликам національній безпеці, ускладнює забезпечення належного правопорядку у військовому середовищі та послаблює інституційні гарантії судового захисту прав військовослужбовців. Завдяки цьому дисертація демонструє не лише теоретичну глибину, а й практичну спрямованість на підвищення ефективності та прозорості організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні. Крім того, **Курінний Є.В.** звернув увагу на наявність підтверджень достатньої апробації результатів досліджень здобувача, а саме 7 опублікованих наукових праць, серед яких: 3 наукові статті та 4 тез доповідей на наукових, науково-практичних конференціях, які й оприлюднюють для широкого загалу результати наукового пошуку Галаєвського Ю.В.

УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н., професору Колпакову В.К., д.ю.н., професору Курінному Є.В. під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного університету

 Валерій КОЛПАКОВ

Секретар:

доктор філософії у галузі права (PhD),
старший викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету

 Дар'я ЄВТУШЕНКО

**ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів
в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект», що
подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»)**

Дисертація Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана у Запорізькому національному університеті. Тема дисертації затверджена на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 9 від 27.11.2025).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект» Вченою радою Запорізького національного університету визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету та призначено двох рецензентів:

- 1) доктора юридичних наук, професора, професора кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, професора Є.В. Курінного;
- 2) доктора філософії у галузі права (PhD), старшого викладача кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Д.С. Євтушенко.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувачем вмотивовано обґрунтовано актуальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке. Актуальність теми дослідження зумовлена комплексом внутрішніх та зовнішніх викликів, з якими зіткнулася судова влада України в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації та запровадження правового режиму воєнного стану. Війна поставила перед державою принципово нові завдання щодо забезпечення безперервності здійснення правосуддя, збереження інституційної спроможності судової системи, гарантування доступу до суду для громадян, військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб, мешканців тимчасово окупованих і прифронтових територій. За цих умов особливої ваги набуває належна організація системи судів, спроможної функціонувати в умовах

підвищених безпекових ризиків, територіальних змін, обмежень конституційних прав і свобод.

Наявна модель судоустрою України розроблялася переважно для «мирного» часу і не була орієнтована на довготривале функціонування в умовах воєнного стану. Практика останніх років виявила низку системних проблем: потребу в тимчасовій зміні територіальної юрисдикції судів, евакуації судових установ, організації роботи судів на деокупованих територіях, визначення правового статусу рішень органів «правосуддя» окупаційних адміністрацій, а також уніфікації підходів до забезпечення безпеки суддів, працівників апарату суду та учасників процесу. Водночас відсутня цілісна доктринальна концепція організації судової системи саме в особливих умовах воєнного стану, яка б враховувала як конституційні засади поділу влади, так і вимоги оборони держави.

Додатковим аспектом актуальності є необхідність забезпечення відповідності організації системи судів міжнародним стандартам у сфері прав людини та верховенства права. Україна, як держава – учасниця Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та держава-кандидат на вступ до Європейського Союзу, зобов'язана гарантувати право на справедливий суд навіть в умовах надзвичайних правових режимів. Це потребує наукового переосмислення меж допустимих обмежень у сфері судоустрою, ролі судової влади в системі стримувань і противаг у період війни, а також вироблення критеріїв «стійкості» судової системи до екстремальних викликів.

Попри наявність значної кількості праць, присвячених судоустрою, судовій реформі, окремим аспектам функціонування судової влади під час збройного конфлікту, питання комплексної організації системи судів саме в умовах воєнного стану України залишаються фрагментарно дослідженими. Недостатньо розробленими є теоретико-правові засади трансформації судової карти, моделі спеціалізації судів у воєнний час, можливість або доцільність відновлення військових судів, а також механізми взаємодії судів із військовим командуванням та іншими органами публічної влади. Усе це зумовлює потребу у ґрунтовному дисертаційному дослідженні організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні, спрямованому на формування цілісної правової концепції, здатної стати основою для подальших законодавчих і інституційних змін.

Розробці ідеї оптимізації здійснення публічного управління присвячено численні наукові праці В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.А. Баранова О.М. Бандурка, Ю.П. Битяка, Л.Р. Біла-Тіунову, М.Ю. Віхляєва, Ю.А. Волкової, В.М. Гаращук, Д.С. Євтушенко, С.В. Ківалова, Л.П. Коваленко, І.Б. Коліушка, Т.О. Коломосьць, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, Ю.О. Легези, Д.М. Лук'янця, О.І. Миколенка, Н.Р. Нижник, та ін., що склали теоретичну основу цього дослідження.

Проблематика організації системи судів в Україні належить до традиційно досліджуваних у вітчизняній юриспруденції. Ще до запровадження воєнного стану теоретико-правові засади судоустрою, його принципи, структура та модель взаємодії ланок судової системи ґрунтовно опрацьовані у

працях І.Є. Марочкіна, Н.В. Сібільової, В.П. Тихого та ін., де сформовано базову доктрину побудови судової влади на засадах територіальності, спеціалізації й інстанційності. І.В. Назаров у монографії, присвяченій порівнянню судових систем України та держав ЄС, дослідив генезу національної моделі судоустрою та її відповідність європейським підходам. Значний внесок у розроблення питань спеціалізації судів, територіальної організації судової влади й функціонування окремих ланок судової системи зроблено також у працях О.М. Обрізка, В.В. Сердюка, Р.О. Куйбіди, О.А. Калашника, О.В. Гаркуші, А.М. Білецької та ін. Організаційно-управлінський вимір функціонування судової влади досліджувався у роботах, присвячених судовому управлінню та апарату суду, зокрема, у роботах А.А. Стрижака, С.П. Назаркевича, М.М. Крайнюкова, М. О. Кравцової, О.А. Терех, О.В. Совгирі та ін.

Разом із тим проведений аналіз дає підстави констатувати, що більшість наявних праць або зосереджені на загальних питаннях судоустрою, або фрагментарно висвітлюють окремі аспекти функціонування судів під час воєнного стану (територіальну підсудність, роботу окремих судів, галузеве судочинство, цифрові інструменти тощо). Комплексне дослідження організації системи судів саме в особливих умовах воєнного стану – з урахуванням проблем тимчасової зміни юрисдикції судів, їх евакуації й відновлення роботи на деокупованих територіях, правового статусу рішень квазі-судових органів окупаційної влади, перерозподілу повноважень судоустрійних органів та забезпечення інституційної стійкості судової системи – перебуває на початковій стадії розроблення. Заповнення зазначеної наукової прогалини й зумовлює вибір теми даного дисертаційного дослідження. Однак фрагментарність науково-практичних досліджень проблематики реалізації та захисту суб'єктивних публічних екологічних прав, попри надзвичайно високий рівень необхідності їх забезпечення, актуалізує пошук напрямів оптимізації механізму їх адміністративно-правового регулювання, що визначає актуальність цієї дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах планів наукових досліджень Запорізького національного університету на 2020–2025 рр., комплексних наукових проектів «Основні напрямки удосконалення законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00710) і «Дослідження основних напрямків реформування законодавства України в контексті глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0111U008532). Дисертація виконана в межах реалізації Указів Президента України «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» від 25 серпня 2015 р. № 501/2015, «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 жовтня 2019 року № 722/2019, сприяє реалізації Антикорупційної стратегії в Україні на 2014–2017 рр., Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленої

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р., Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 та інших актів.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних наукових досліджень, присвячених вивченню проблем встановлення правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні, широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

У результаті дослідження сформульовано й умотивовано низку нових наукових положень, рекомендацій та висновків, що мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

у перше:

- обґрунтовано авторську пропозицію щодо перерозподілу низки бюджетно-організаційних повноважень з ВРП до ДСА як спеціалізованого органу організаційно-фінансового забезпечення судів, а також запровадження адміністративної відповідальності за невиконання рішень органів суддівського самоврядування;

- доцільність запровадження на законодавчому рівні інституту планів безперервності діяльності судів (continuity plans) у надзвичайних умовах як елементу судової безпеки, що дозволяє забезпечити стале функціонування судової влади навіть за умов воєнного стану та масових загроз життю і здоров'ю учасників судового процесу;

- визначено та концептуально обґрунтовано необхідність законодавчої інституціоналізації інституту модельних судів в Україні шляхом ухвалення окремого нормативно-правового акта, який би: закріплював правовий статус модельного суду; встановлював чіткі критерії його відбору та функціонування; визначав механізми трансляції напрацьованих модельних рішень на всю судову систему; інтегрував вимоги воєнного стану, цифрової трансформації та безбар'єрності як обов'язкові елементи модернізації судової влади.

удосконалено:

- підходи до розуміння типології ризиків (кадрових, бюджетних, інфраструктурних, репутаційних), що дозволило описати воєнний стан не лише як зовнішній фон, а як правову та організаційну рамку, яка трансформує зміст і пріоритети судового адміністрування;

- розуміння інституційної стійкості судової влади в умовах воєнного стану, яка конкретизує вимоги до нормативного, організаційного та технічного забезпечення безперервності правосуддя;

- підходи до розмежування допоміжних (асистивних) функцій штучного інтелекту та сфер, де його використання має бути обмежене в організації судової влади, що базується на формулюванні системних вимог до

модернізації Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи як ключової інфраструктурної основи цифрового правосуддя та євроінтеграційних процесів України;

дістали подальшої розробки:

- зміст концептуальної моделі «антикризового забезпечення судів», що поєднує інструменти добору й мобільності суддів, спеціальні бюджетні механізми, стандарти відновлення судової інфраструктури та посилену перевірку доброчесності в умовах збройної агресії;

- зміст процесів поетапного відновлення військової юрисдикції в Україні, який має поєднувати: 1) тимчасове запровадження спеціалізації суддів загальних судів щодо військових справ; 2) поступове формування трирівневої системи військових судів, інтегрованих до судоустрою загальної юрисдикції; 3) нормативне закріплення юрисдикції військових судів із пріоритетним зосередженням на військових кримінальних правопорушеннях та публічно-правових спорах за участю військовослужбовців із урахуванням міжнародних і європейських стандартів у сфері правосуддя.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації положення, пропозиції та висновки можуть бути використані у:

— *правотворчості* – для вдосконалення нормативно-правових положень чинного законодавства України щодо регулювання проблем встановлення правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні;

— *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення реалізації проблем встановлення правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні;

— *навчальному процесі* – у викладанні студентам вищих навчальних закладів дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей і наукових повідомлень.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 4 науково-практичних заходах, а саме: «Гуманітарні стандарти правових систем у сучасному світі: виклики, рішення, тенденції» (м. Запоріжжя, 2022 р.), «Еволюція конституційного, адміністративного та кримінального права за часи незалежності України» (Харків, 2022); «Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи» (Харків, 2023); «Еволюція доктрини адміністративного права в Україні» (Харків, 2023).

Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів та прийомів наукового пізнання, що у своїй єдності забезпечують комплексний характер аналізу організації системи судів в особливих умовах воєнного стану. За допомогою порівняльно-правового методу визначено європейські стандарти організації роботи судових систем як орієнтир для побудови моделі функціонування судів України в «мирних» умовах та в умовах воєнного стану, а також з'ясовано нормативно-правові

підходи до відновлення військової юрисдикції й запровадження модельних судів (підрозділи 1.1, 3.2, 3.3). Застосування діалектичного методу дало змогу охарактеризувати основоположні теоретико-правові засади роботи судів в Україні через розкриття зовнішніх (місце судової влади в системі поділу влади, її взаємодія з іншими органами) та внутрішніх аспектів організації роботи судів (структура, компетенція, порядок функціонування) (підрозділи 1.2.1, 1.2.2, 1.3). Формально-юридичний (догматичний) метод використано для аналізу чинного конституційного, галузевого та спеціального законодавства, що регламентує організацію системи судів у звичайних умовах та в умовах воєнного стану, зокрема для встановлення інституційних змін в організації роботи судів після запровадження воєнного стану у 2022 році, дослідження нормативних засад цифрової трансформації судової системи та відновлення військової юрисдикції (підрозділи 2.1, 2.3, 3.1, 3.2). Історико-правовий метод застосовано для простеження еволюції організаційних моделей судової системи України, трансформації підходів до військових судів та реагування судоустрою на попередні кризові й конфліктні стани (підрозділ 1.1, 2.1). За допомогою системного та структурно-функціонального методів досліджено безпековий вимір організації роботи судів в умовах воєнного стану, місце судів у загальнодержавній системі безпеки та оборони, а також роль процесів цифрової трансформації у забезпеченні стійкості та безперервності здійснення правосуддя (підрозділи 2.2, 3.1).

Методи індукції, дедукції, аналізу та синтезу застосовано при дослідженні кадрового, фінансового та матеріально-технічного забезпечення функціонування судів в умовах воєнного стану, узагальненні практики організації роботи судів у прифронтових та деокупованих регіонах, формулюванні висновків і пропозицій щодо удосконалення правового регулювання (підрозділ 2.3). Статистичний та соціологічний (у частині аналізу офіційної звітності, аналітичних матеріалів органів судової влади, міжнародних організацій, професійних опитувань) методи використано для кількісно-якісної характеристики навантаження на суди, динаміки кадрових змін, обсягів фінансування й забезпечення судів ресурсами (підрозділи 2.3, 3.1). Застосування методу моделювання дало змогу обґрунтувати зміст запровадження модельних судів як можливого напрямку модернізації судової системи під час воєнного стану та у повоєнний період, сформулювати авторське бачення інституційної конфігурації стійкої до екстремальних викликів системи судів (підрозділ 3.3).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти у досліджуваній сфері. Для розробки пропозицій з оптимізації правових аспектів організації системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні використано законодавство зарубіжних держав: Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччина, Французької Республіки та інших країн Європейського Союзу.

Емпіричну основу дослідження становлять рішення судів, що містяться в Єдиному реєстрі судових рішень України (96 рішень) за 2015–2025 рр., статистичні дані Державної служби статистики України за період 2015–2025 рр., відомості на офіційних веб-сайтах суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

В яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Галаєвський Ю.В. Військові суди як нагальна потреба військового часу. *Право України*. 2023. №6. С. 141-156 DOI: 10.33498/louu-2023-06-141
2. Галаєвський Ю.В. Повноваження окремих органів та установ системи правосуддя щодо забезпечення організації роботи судів. *Право України*. 2025. № 7. С. 138-150 DOI: 10.33498/louu-2025-07-138
3. Галаєвський Ю.В. Судова безпека в умовах воєнного стану. *Право України*. 2025. № 9. С. 162-174 DOI: 10.33498/louu-2025-09-162

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Галаєвський Ю.В., Коломоець Т.О. Окремі аспекти організації роботи судів в умовах воєнного стану в Україні. *Гуманітарні стандарти правових систем у сучасному світі : виклики, рішення, тенденції*: матеріали Міжнародного науково-практичного конгресу (м. Запоріжжя, 14-15 червня 2022 р.). Запоріжжя, 2022. С. 103-108 URL.: https://www.znu.edu.ua/faculty/law/nauka/2022/mater__ali_m__zhnarodnogo_nauko-vo-praktichnogo_kongresu_guman__tarn_m__zhn_standarti_pravovikh_sistem_u_suchasnomu_sv__t__vikliki_r__shennya_tendents__yi_2022__2_.pdf
2. Галаєвський Ю.В. Цифровізація судочинства через призму європейських стандартів. *Еволюція конституційного, адміністративного та кримінального права за часи незалежності України*: матеріали круглого столу (м. Харків, 15 вересня 2022 р.). Харків, 2022. С. 29-35. URL.: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/15.09.2022.pdf
3. Галаєвський Ю.В. Окремі аспекти кадрового забезпечення судів в умовах воєнного часу. *Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи*: збірник тез доповідей круглого столу (м. Харків, 17 березня 2023 р.). Харків, 2023. С. 55-62 https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/17.03.2023.pdf
4. Галаєвський Ю.В. Окремі аспекти діджиталізації судочинства в умовах війни. *Еволюція доктрини адміністративного права в Україні*: : збірник тез доповідей круглого столу (м. Харків, 19 травня 2023 р.). Харків, 2023. С. 41-47 https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/19.05.2023.pdf

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується Таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Підрозділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові фахові видання України			
1.	Галаєвський Ю.В. Військові суди як нагальна потреба військового часу.	<i>Право України</i> . 2023. №6. С. 141-156	п. 3.1, 3.2
2.	Повноваження окремих органів та установ системи правосуддя щодо забезпечення організації роботи судів.	<i>Право України</i> . 2025. № 7. С. 138-150	п. 2.1, 2.3
3.	Судова безпека в умовах воєнного стану.	<i>Право України</i> . 2025. № 9. С. 162-174..	п. 1.1, 1.2, 2.2

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект» та науковими публікаціями, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект» є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про істотний особистий внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Галаєвського Юрія Васильовича на тему «Організація системи судів в особливих умовах воєнного стану в Україні: правовий аспект» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора

філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор



Свяген КУРІННИЙ

Рецензент:

старший викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету,
доктор філософії у галузі права (PhD)



Дар'я СВТУШЕНКО